

СЕКЦІЯ 10 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.1/8

УНІФІКАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ У РАМКАХ КАРИБСЬКОГО РЕГІОНУ

Дьордяк О.В., здобувач
кафедри міжнародного права,
старший викладач кафедри міжнародного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стаття присвячена аналізу всіх основних регіональних угод у Карибському регіоні, що стосуються регулювання діяльності з надання туристичних послуг, захисту прав споживачів і виробників туристичних послуг.

Ключові слова: регіоналізм, регіональне співробітництво, правове регулювання, туристична послуга, права споживачів, сталий розвиток туризму.

Статья посвящена анализу всех основных региональных соглашений в Карибском регионе относительно регулирования деятельности по оказанию туристических услуг, защите прав потребителей и производителей туристических услуг.

Ключевые слова: регионализм, региональное сотрудничество, правовое регулирование, туристическая услуга, права потребителей, устойчивое развитие туризма.

Dordyak O.V. UNIFICATION OF LEGAL REGULATION OF THE PROVISION OF TOURISM SERVICES IN THE CARIBBEAN REGION

The article analyzes all major regional agreements in the Caribbean region concerning the regulation of the provision of tourism services, protection of consumers and producers of tourism services.

Key words: regionalism, regional cooperation, legal regulation, tourism services, consumer rights, sustainable development of tourism.

Постановка проблеми. Регіоналізм, або в більш широкому плані – регіональне співробітництво, став популярним у кінці Другої світової війни як механізм підтримки регіонального порядку. У вузькому значенні регіоналізм означає співпрацю між державами, що займають загальний регіональний простір. Форма співпраці може бути або міжурядовою, що заснована на принципі суверенної автономії, або наднаціональною, де існує владна структура, яка виходить за межі державного суверенітету. Регіональне співробітництво, можливо, має нерівномірні результати по всьому світу, але стало досить популярним як форум для співпраці між найближчими державами, що належать до певного регіону. Інституційний устрій регіоналізму варіюється від регіону до регіону. Наприклад, Європейський регіоналізм наділений складною структурою, який робить його унікальним. Для порівняння, регіоналізм у Південно-Східній Азії має набагато поверховішу сутність. Він не скріплюється впливовими структурами й не має наднаціонального характеру. Співпраця здійснюється з однакових питань на договірному рівні, а от сама імплементація та зобов'язання різняться відповідно до інституційного регулювання.

Мета статті – проаналізувати всі основні регіональні угоди в Карибському регіоні, що стосуються регулювання діяльності з надання туристичних послуг, захисту прав споживачів і виробників туристичних послуг.

Виклад основного матеріалу. Загалом ідея регіоналізму користується загальною підтримкою, за винятком тих економістів, які є прихильниками багатосторонніх торговельних угод і виступають проти регіональних торговельних угод. Вони засуджують негативний вплив регіоналізму на економічний добробут третіх сторін і мають застереження щодо його переваг. Проте порівняно з глобалізмом або острівним націоналізмом, які є дуже спірними, регіоналізм має патріотичне значення. У більшій частині потенціалу академічних дебатів впливає сильне приховане значення, що регіоналізм є природно хорошою річчю. Він є прийнятною серединою між ексклюзивністю, пов'язаною з державним суверенітетом, і глобалізмом без кордонів, що дратує. Цей позитивний аспект регіоналізму інстинктивно сприймався багатьма державами, які в різний час ініціювали або підтримували регіональні проекти. Схеми регіональної співпраці схвалені через їх потенціал пом'якшення або послаблення суперечностей між сусідами [1, р. 4].

Така ефективна співпраця має тенденцію до створення єдиного законодавства щодо ключових аспектів співробітництва. Уніфіковане законодавство дасть змогу створити захищене правове середовище для його жителів, а також гостей. Тут варто виділи саме туристів. Карибський регіон славиться своєю туристичною привабливістю, і тому країни цього регіону в процесі своєї регіональної

співпраці намагаються створити привабливий туристичний продукт для всіх мандрівників та інвесторів у туристичний сектор, щоб розвивати туризм у своєму регіоні й отримувати прибутки в економіку. Аналіз правового регулювання туристичної діяльності в рамках Карибської співдружності дасть можливість перейняти його найкращу практику для створення єдиних міжнародних норм щодо такого регулювання, адже це об'єднання держав приділяє велику увагу створенню ефективного регіонального співробітництва в цій галузі.

Об'єднання Карибської Співдружності (CARICOM) являє собою угруповання з двадцяти країн: п'ятнадцять держав-членів і п'ять асоційованих членів. Карибське співтовариство і спільний ринок (з англ. Caribbean Community and Common Market, CARICOM) створені в 1973 році англійськими країнами Карибського басейну на основі Договору Чагуарамас як спадкоємець Карибської асоціації вільної торгівлі 1968 року. До складу CARICOM входять 15 країн, серед яких – островні держави Карибського басейну (напр., Багамські острови, Барбадос, Ямайка), а також Беліз, Гайана та Суринам. Ця угода передбачає скасування митного обкладання майже всіх товарів, крім обмеженої групи [2].

Сектор туризму було визначено як один із ключових чинників економічного розвитку в стратегічному плані CARICOM на період із 2015 року до 2019 року. У зв'язку з цим глави урядів CARICOM схвалили рекомендацію Комісії з економіки, що цей сектор уважатиметься раннім фактором зростання, який міг би забезпечити ефективні побічні зв'язки з іншими секторами, а саме: спонукати розбудову (через розширення розміщення розважальних об'єктів і пов'язаної з ними інфраструктури); залучити сільське господарство з переробкою сільськогосподарської продукції (для підтримки підвищеного попиту на продукти харчування та інші товари для індустрії туризму); ефективно використовувати енергію, зокрема, в рамках цільової програми використання відновлюваних джерел енергії (спрямованих на зниження залежності від імпорту палива і просування нової галузевої діяльності).

Переглянутий Чагуарамаський договір 2001 року про створення Карибського співтовариства, включаючи єдиний ринок і економіку CARICOM, також містить норми, що стосуються регулювання туристичної діяльності, а саме: стаття 55 цього Договору про сталий розвиток туризму встановлює, що «Співтовариство у співпраці з компетентними міжнародними організаціями, повинно сформулювати пропозиції щодо розвитку сталого туризму. Ці пропозиції повинні визнати важливість туризму як субсектора для економічного розвитку регіону, а також необхідність збереження його культурних і природних ресурсів і підтримки балансу між здоровою екологією та економічним розвитком» [3]. Оскільки договір стосується створення вільного ринку, подібно до Європейського Союзу, він, зокрема, стосується й питань, пов'язаних із регулюванням торгівлею послуг, захистом прав споживачів, регулюванням транспортної політики, що має

на увазі створення єдиних стандартів у межах співтовариства для надання таких послуг. У Договорі вказано, що держави-члени повинні переконатися, що їхні товари та послуги, які надаються в межах CARICOM, задовольняють правила, стандарти, кодекси й вимоги ліцензування, встановлені або затверджені компетентними органами у співтоваристві. Що стосується дотримання принципу добросовісності в торгівлі туристичними послугами, то в пункті 1 (f) статті 184 говориться, що Співтовариство має «сприяти наданню адекватної інформації для споживачів, щоб дати їм змогу здійснити усвідомлений вибір». Аналізуючи ці норми, можна стверджувати, що Карибське Співтовариство створило ефективну основу для правового регулювання діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг, що дасть можливість ефективно розвивати туризм для всіх сторін цих відносин.

Традиційно однією з основних функцій угоди про вільну торгівлю, двосторонньої або регіональної, є скорочення тарифів між сторонами до нуля. Ці угоди призводять до більшої лібералізації, ніж доступна в рамках Світової організації торгівлі (СОТ) багатостороння система. Така перспектива може краще впливати на якість туристичного продукту в рамках цих угод, про що свідчить і співробітництво в рамках CARICOM.

Стосовно юридичної сили домовленостей у рамках цього Договору, то вони мають обов'язковий, а не рекомендаційний характер, про що вказано в статті 9 «Загальне зобов'язання щодо імплементації»: «Держави-члени повинні взяти всіх належних заходів, загальних або окремих, щоб забезпечити виконання зобов'язань, що випливають із цього Договору або які виникають у результаті рішень, прийнятих установами та органами співтовариства. Вони повинні сприяти досягненню цілей співтовариства. Вони мають утримуватися від будь-яких заходів, які могли б поставити під загрозу досягнення цілей цього Договору» [3]. Хоча загальнообов'язкових уніфікованих норм конкретно щодо регулювання туристичної діяльності в рамках цього співтовариства немає, але є важлива загальнообов'язкова основа в рамках установчого договору, де наявне регулювання основних аспектів, пов'язаних із туристичною діяльністю.

Визначивши для себе туризм ключовим регіональним напрямом співпраці, в 1989 році карибські країни створили Карибську туристичну організацію (далі – СТО), що має на меті надання через своїх членів послуг та інформації, необхідних для розвитку сталого туризму для економічного й соціального блага карибців. Ця організація займається просуванням сталого розвитку туризму в Карибському регіоні, шукає основні шляхи вирішення нагальних проблем і створює основу для подальшого регулювання питань розвитку сталого туризму на законодавчому рівні. Хоча ця організація не створює ніяких уніфікованих норм, а більше слугує для обміну інформацією, в рамках СТО створена єдина база даних законодавства по Карибському туризму, яка слугує передусім як послуга для

членів СТО, також є корисною для численних наукових установ і окремих дослідників, котрі використовують центр документації організації. Ця база даних покликана бути готовим і простим у використанні джерелом довідкової інформації з питань регіонального законодавства в галузі туризму, доступним у штаб-квартирі СТО для проведення консультацій. Ця база даних є орієнтиром для законодавців і споживачів туристичних послуг щодо стану регулювання діяльності з надання туристичних послуг у країнах Карибського регіону.

Також у рамках СТО прийнята Політика співробітництва щодо сталого туризму [4], що готувалась як програма Карибського регіонального розвитку сталого туризму (CRSTDP), яка має на меті сприяти стійкості й конкурентоспроможності Карибського сектору туризму шляхом створення стійкої основи для політики в галузі розвитку, доповнюючи її зміцненням регіональних інституційних можливостей, розвитком навичок і людських ресурсів, підтримки малих операторів за допомогою послуг із розвитку бізнесу, а також зміцнення зв'язків між CARIFORUM/CARICOM, Карибською туристською організацією (СТО), Карибською готельною асоціацією (CHA), національними туристичними або готельними асоціаціями та науковими установами.

Цей документ дає своїм членам, передусім національним туристичним організаціям (далі – НТО) у своїх 32 державах-членах, можливість керувати сталим розвитком туризму. Політика співробітництва об'єднує в одному документі керівні принципи регулювання, що містяться в усіх національних законодавствах і мають вирішальне значення для сталого розвитку туризму на національному рівні. Питання співпраці, включені до цієї політики, стосуються не тільки держав-членів СТО, вони також мають регіональні наслідки для інших країн.

НТО можуть використовувати Політику співробітництва як інструмент для адаптації та розробки напрямів для законодавчого регулювання, переглядати й оновлювати свої індивідуальні політики і стратегію в галузі туризму відповідно до своїх національних пріоритетів. Вона також забезпечить СТО і її партнерам платформу для планування, здійснення й моніторингу заходів з оцінювання питань регіонального значення для забезпечення стійкості туризму. Урядам, отже, необхідно буде імплементувати вироблені напрями для розвитку до своїх законодавств. Тобто розроблена політика НТО потім може бути використана як відправна точка для розробки національного законодавства в галузі, де була виявлена необхідність.

Уніфікація правового регулювання по такому ланцюгу виявляє рекомендаційний характер співпраці. Урядам усе ж таки дається можливість діяти на свій розсуд і відповідно до власних пріоритетів. Основні напрями співпраці закладені на рекомендаційній основі, можливо, краще було б замінити більш зобов'язуючими нормами співпраці.

На думку автора, в рамках співробітництва щодо правового регулювання надання ту-

ристичних послуг у Карибському регіоні уряди держав мають активізувати участь щодо формування єдиних норм і подальшої імплементації таких норм у свої законодавства. Активну участь можна визначити як обмірковані активні дії з боку уряду, що здійснюються на користь туристичного сектору. Тут мається на увазі не тільки визнання з боку уряду конкретних потреб сектора туризму та політики напрямів співпраці, а й про необхідність оперативної участі уряду для досягнення поставлених цілей. Що стосується карибської регіональної уніфікації регулювання туристичної діяльності, то держави в рамках договорів і створених організацій визначають пріоритети на майбутнє, а от конкретні норми залишаються в планах подальшого співробітництва й імплементації. Лише певні зобов'язуючі норми щодо захисту прав споживачів й виробників туристичних послуг у рамках CARICOM створюють єдине ефективне регулювання в регіоні.

Впливовим інструментом у процесі регіональної уніфікації правового регулювання туристичної діяльності можна назвати Угоду про економічне партнерство CARIFORUM – Європейський Союз [5]. Ця угода підписана в жовтні 2008 року між Антигуа й Барбуда, Багамськими Островами, Барбадосом, Белізом, Домінікою, Гренадою, Гайаною, Ямаїкою, Сент-Люсією, Сент-Вінсентом і Гренадінами, Сент-Кітсом і Невісом, Сурінами, Тринідадом і Тобаго й Домініканською Республікою та Європейським Союзом. Метою Угоди є полегшення для людей і підприємств із двох регіонів інвестувати в торгівлю, отже, щоб допомогти країнам Карибського басейну розвивати економіку і створювати нові робочі місця. Угода охоплює не тільки традиційну торговельну політику й питання, пов'язані з торгівлею, а й питання нового покоління, такі як політика у сфері конкуренції, державних закупівель, а також зобов'язань, що пов'язують торгівлю зі стійким розвитком (включаючи хорошу екологічну практику та кращі трудові стандарти). Угода також приділяє особливу увагу регулюванню діяльності з надання туристичних послуг. Домовленості щодо такого регулювання виділено в секції 7, яка так і називається «Туристичні послуги». Секція регулює питання, пов'язані із запобіганням антиконкурентній практиці; доступом до технологій; сприянням участі малих і середніх підприємств у секторі туристичних послуг; співпрацею в напрямі взаємного визнання вимог, кваліфікацій, ліцензій або інших регулювань; збільшенням впливу туризму на сталий розвиток; дотриманням екологічних і якісних стандартів, що застосовуються до туристичних послуг розумним та об'єктивним чином, не створюючи непотрібних бар'єрів у торгівлі, тощо.

Глава 6 цієї Угоди стосується регулювання електронної комерції, яка безпосередньо пов'язана з туристичною діяльністю. У пункті 2 статті 119 указано: «Сторони погоджуються з тим, що розвиток електронної торгівлі має повністю відповідати найвищим міжнародним стандартам захисту даних, щоб забезпечити довіру користувачів електронної комерції». В умовах активного розвитку електронної тор-

гівлі туристичними послугами це дасть сторонам змогу створити єдину систему контролю і стандартизації правил в електронній торгівлі, що допоможе споживачам безперешкодно користуватися такими послугами. Отже, співробітництво між Європейським Союзом і країнами Карибської Співдружності створює хорошу основу для уніфікації міжнародно-правових норм у напрямі правового регулювання туристичної діяльності, що дасть змогу зробити туризм якіснішим і доступнішим для обох сторін цього договору, а також для інших держав. Карибський регіон має високий туристичний потенціал, і наявність ефективного правового регулювання дасть можливість поступово зменшити порушення прав споживачів туристичних послуг, сприятиме розвитку економіки регіону, зробить цей регіон набагато привабливішим для туристів із Європи та Америки.

Важливий вплив на розвиток Карибського регіону завжди здійснював туристичний сектор. Великий потік туристів із Європи до цього регіону та його привабливість для економічних інвестицій підштовхнули Європейський Союз разом із Карибською співдружністю до створення для себе загальних норм для економічної співпраці, що також стосуються регулювання діяльності з надання туристичних послуг. Отже, європейці отримали доступ до Карибського ринку товарів і послуг разом із документом, який гарантує ефективне правове регулювання таких відносин.

Очевидно, що уряди держав Карибського басейну підтримують туризм шляхом створення єдиних напрямів щодо регулювання, так як вони розуміють, що економічне зростання держав Карибського регіону може відбуватися завдяки цьому одному секторові. Створення ефективних норм щодо захисту прав споживачів туристичних послуг збільшить притік туристів і зменшить випадки неконкурентної практики постачальників туристичних послуг.

Висновки. Проаналізувавши основні регіональні документи стосовно регулювання діяльності з надання туристичних послуг, мож-

на сказати, що Карибський регіон активно співпрацює в цьому напрямі, що робить вагомий внесок у майбутню міжнародну співпрацю. Можливо, створені єдині регіональні уніфіковані норми щодо такого регулювання дадуть туристам з усього світу змогу відчувати позитивний ефект і якість юридично регульованої туристичної послуги. Карибський регіон є туристично привабливим, і виникає необхідність у створенні надійного законодавства щодо туризму, яке споживачам дасть можливість ефективно реалізувати свою подорож, країнам Карибського регіону – залучати іноземні інвестиції в цей сектор, а виробникам туристичного продукту – працювати в умовах юридично забезпеченого конкурентного ринку. На відміну від загальних міжнародних норм, що існують у цій галузі, регіональні норми зазвичай швидше імплементуються в законодавства сторін у зв'язку з існуванням обговорених механізмів такої імплементатії. Регіоналізм завжди користувався більшою популярністю через закладене у свідомості розуміння, що сусіди є кращими для співпраці, якщо, звичайно, вони є дружніми й не примхливими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Kripa Sridharan. Regional Cooperation in South Asia and Southeast Asia / Kripa Sridharan, T.C.A. Srinivasa-Raghavan. – Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2007. – 369 p.
2. Офіційний сайт країн Карибської співдружності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.caricom.org/our-work/tourism>.
3. CARICOM. Revised Treaty of Chaguaramas which established the Caribbean Community including the CARICOM single Market and Economy 2001 / CARICOM [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cms2.caricom.org/documents/4906-revised_treaty-text.pdf.
4. CTO. Caribbean Sustainable Tourism Policy Framework / CTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cms2.caricom.org/documents/10910-cbbnsustainabletourismpolicyframework.pdf>.
5. CARIFORUM-EU Economic Partnership Agreement 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/february/tradoc_137971.pdf.